

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólítások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfizi-
tesek és hirdetési díjak küldendők. ::

Dr. Baltazár Dezső püspök meg- nyitó imája.

Mindenható Isten, mennyei édes Atyánk! Tanácskozni jöttünk össze a Te nagy nevedben, hogy szent országod diadalát előre vigyük. Te nélkülöd nincsen világossága a mi értelmünknek; tanácsunkat ide-oda hajtják a tévedések; a Te bölcseséged fénye nélkül még magunkat; a földi gyarlóság és nyomorúság kicsiny világát se tudjuk megérteni. A Te erőd, gyámolításod és segedelmed nélkül még a magunk rosszra való hajlandóságát, a testünkbe ragadott hegyes ösztönöket, a sátán angyalát se tudjuk leküzdeni és bármilyen akaratumk legyen is a jóra, azt diadalra vinni magunktól képtelenek vagyunk. Miként lennének tehát alkalmasok mi magunktól előrevinni azt a győzedelmet, melynek harcterén a Te tanácsod, törvényed és célod ellen ott áll csatasorban bűnös hatalmával, a megátalkodás torlaszaival, apokalyptikus ostromműveivel a világ?

Hozzád esedezünk azért nagy Isten! Adj részt nekünk a Te világosságodból, hogy kitűzhessük a Te törvényed szerinti célt, adj részt a Te bölcseségedből, hogy megválaszthassuk az alkalmas eszközöket, adj részt a Te erődből, hogy a cél felé futásban meg ne roskadjanak a mi lábaink.

A vágy és reménység, az elhatározás és buzgalom meg van mibennünk: tiszteletedre, dicsőségedre rendezni útainkat; óh, jöjj a vágyhoz megszenteléssel, a reménységhez bátoritással, az elhatározáshoz cselekedetek valóságával és a vakbuzgalomhoz a siker koronájával.

Te, ki elhívtál minket szent fiad evangéliumának tiszta és igaz szolgálatára; ki a mi anyaszentegyházunkat megpróbáltatások, szenvedések útján választottad el magadnak: világosságért és igazságért, szeretetért és szabad-

ságért vívódó lelkek Sionául, Te légy mivelünk tanácsainkban ez alkalommal, cselekvésünkben ezután, hogy sokasodjék általunk a jó s növekedjenek az istenországának határai, emelkedjék a tökéletességnek útján a föld, hajoljon alá kegyelem útján az ég és Telégy minden mindenekben. Ámen.

Dégenfeld József gróf főgondnok megnyitó beszéde.

Főtiszteletű és Mélt. Egyházkerületi Közgyűlés!

Tisztelettel van szerencsém a közgyűlés megjelent tagjait üdvözölni.

A legutóbbi közgyűlésünk óta egyházkerületünket több veszteség érte. A halál által ért veszteségek közül csak kettőt kívánok kiemelni. Az egyik a szatmári egyházmegye nagyérdemű esperesének: *Biky Károly* úrnak, legutóbbi időben történt váratlan halála. A másik a nagyváradi tanítónőképző fiatal igazgatójának szintén váratlanul, sok reménységet eltemető halála. Az első, t. i. *Biky Károly*, hosszú időn keresztül volt úgy is, mint lelkész, úgy is mint esperes, kiváló és buzgó munkása egyházunknak. A másikhoz csak reménységet kötöttünk, hiszen alig foglalta el állását, betegségbe esett, amely halálát okozta. Méltóztassanak mindkét elhunyt férfiúnak emlékét jegyzőkönyvbe venni.

Az egyházi közéletünk terén előfordult események közül fel kívánom említeni azt, hogy lelkészkarunk javadalmazásának korpótlék alapján való rendezése küszöbön áll. Erre vonatkozólag a kultuszminiszter úr már egy bizonyos nagyobb összeget fel is vett a jövő 1913-ik évi költségelőirányzatba. Ezen összegből állítólag egy korpótlék már az 1912. évre is folyósítottatik. Az egyetemes konvent, a közös prot. bizottság és egyházunkhoz tartozó körök, kiváló és nagy befolyással bíró férfiak szorgalmának sikerült ezen eredményt elérni, amely által mégis bizonyos

mértékben ezen régóta méltán türelmetlenül várt ügy megfelelően intéztetett el.

A debreceni egyetemnek az ügye lassan halad csak előre. Ennek oka tulajdonképp az, hogy a mi egyetemünk ügye a pozsonyi egyetemével van összekötve, úgy, hogy a két egyetem: a debreceni és pozsonyi, csak párhuzamosan és lépésről-lépésre haladhat. Természetes, hogy itten a kár inkább minket ér, mert hiszen a mi ügyeink jobban alapul szolgálhatnak az egyetem alakulásának, mint a pozsonyiéi. Az egyetem kérdésében különben főtiszteletű püspök úrral és a főiskola képviselőivel megjelentünk a kultuszminiszter úr előtt és két kérést terjesztettünk be. Az egyik az volt, hogy miután az egyetemet ügyis csak fokozatosan szándékoznak felállítani, engedje meg, hogy a mi három meglevő fakultásunkat: theologiai, jogi és filozófiai fakultásunkat, kiegészítve, egyetemi nivóra emelve, már a jövő tanév kezdetén életbeléptessük. És erre felajánlottuk, hogy miután a főgimnázium a jövő tanév kezdetén átmeny az új épületbe, ideiglenesen a három karnak, valamint a központi hivataloknak átengedjük a szükséges helyiségeket és egyszersmind ezt a termet is az aula és központi hivatalok számára; természetesen úgy, hogy magunk is használhassuk. A másik kérésünk az volt, hogy az eredeti megállapodások alapján a központi hivatalokat és az aulát magában foglaló központi épület a főiskola közvetlen közelébe helyeztessék, ezzel is kifejezést kívánván adni, hogy az új debreceni egyetemet, mint az ősi főiskola természetes fejleményét akarjuk tekinteni.

Méltóztatnak tudni, hogy a mi egyházi és tanügyi ügyeink fokozatos fejlődése mindinkább nagyobb és nagyobb igényeket támaszt a főiskolai és egyházkerületi pénztárral szemben. Mindezen igények a mindannyiúnk méltánylását érdemlik, de az anyagi eszközöknek korlátolt volta miatt kielégíteni valamennyit nem lehet. Azoknak, akik a főiskola és az egyházkerület pénzügyeivel foglalkoznak, nagy fejtörést okoz, miképpen elégítsék ki ezen igényt, hogy fokozatot állapítsanak meg, melyeknek szükséges azonnal való kielégítése s melyek maradhatnak a jövőre. Majd az előterjesztendőkben méltóztatnak meglátni, hogy a főiskolai gazdasági tanács, mint az egyházkerületi pénzügyi bizottság, igyekezett a körülményeket mérlegelni és amennyiben lehetséges volt, azokat kielégíteni.

Még az egyetem dolgával összefüggésben fel kívánom említeni, hogy nekünk nem csekély aggodalmat okozott az, hogy szóba került az új görög nyelvű gör. kath. püspökség székhelyének Debrecenben elhelyezése. Természetesen, ahol a püspökség felállítatik, theologia, papnevelő is állítatik fel és akkor nagyon közel feküdt volna a gondolat, hogy

a theologiai fakultást bekapcsolják az egyetembe. Azzal az óriási áldozattal, melyet egyházkerületünk hoz a hazafias szempontoknak, akkor, mikor főiskolánk felsőbb tanszakait átengedi az állami egyetemnek, egyáltalában nem nyugodhatnánk bele, hogy ezen új egyetemen, amely — mint mondtam — főiskolánk fejleménye lenne, két különböző felekezetű theologiai fakultás állítatnék. Igen nagy aggodalomra adhat ez okot. A kérdés ugyan egyelőre elintézettnek látszik, amennyiben Debrecen szab. kir. város minden hozzájárulást a gör. kath. püspökséghez megtagadott, de mindamellett résen kell lennünk, mert nem tartom teljesen elintézettnek a dolgot.

Ezek után, a megjelent közgyűlési tagokat üdvözölve, a közgyűlést megnyitom.

Egyházkerületi közgyűlés.

November 19-én reggeli 9 órakor vette kezdetét őszi közgyűlésünk. Az elnöki funkciók végeztével a távolmaradók jelentései vétettek tudomásul. Az érmelléki egyházmegye dr. Babós Jánost választván meg gondnokául, őt a közgyűlés szívélyesen és bizalommal üdvözli s fogadja tagjai sorába. A tanár- és tanítóképviselőkre beadott szavazatokat felbontó bizottság jelentése tudomásul vétetett. Igazoltattak az egyházkerületi és tanintézeti képviselők, számbavétettek a megjelentek s a közgyűlés ezzel megalakult. A főjegyző indítványára az imádság és a megnyitó beszéd jegyzőkönyvbe vétele elhatározott. — *Sulyok István* esperes a vajudó debreceni egyetem kérdésében indítványt terjesztett be. Jelzi, hogy midőn mi mindenünket odaadtuk a célba vett egyetem érdekében, akkor még szó sem volt a 4-ik egyetem felállításáról. Ma abban a helyzetben vagyunk, hogy kiváló tanerőink kezdenek itthagyni bennünket, növendékeink száma rohamosan apad. A jelenségek nem megnyugtatók. Indítványozza, hogy kéressék fel elnökségünk arra, hogy az államkormányval folytatandó további tárgyalás s a megkötendő szerződés rendjén hasson oda, hogy az egyetemi aula az ereleti megállapodáshoz képest, a városban, kollégiumunk közelében legyen; a debreceni s pozsonyi egyetem közt jelentkező junktim mellőztessek; kizárattassék más theologiai fakultás szervezése s a teljes megnyitáshoz is a 3 karú egyetem kollégiumunk helyiségeiben kezdje meg működését. Ellenkező esetben egyházkerületünk lépjen vissza az ügytől. — *Jászi Viktor* jogi dékán, igen sajnálja, hogy ez a kérdés egyházi lapunkban új irányban került tárgyalás alá. Ez a jogi helyzetnek nem megfelelő. Az eddigi megállapodásokban teljes egyhangúság nyilatkozott meg s megdöbbenőnek találná, ha egyházkerületünk eddigi elhatározását megbánta volna. Ez az egyházkerülethez nem is illenék. Tudjuk, hogy az egyházkerület kényszerhelyzetben volt s ma már csak ott kell s ott lehet felszólalnunk, ahol megállhatjuk helyünket. Az egyetemnek a Nagyerdőn való elhelyezését javasolja az, hogy itt benn a városban nagyszabású intézményt létesíteni nem lehet. Az elhelyezés kérdése

nem is tartozik reánk, mi a feltételeket precízoltuk. Elismeri az államkormány azon jogát, hogy nem kérdi tőlünk, hol legyen a 4-ik egyetem s erkölcsi junktim az elméletben fenn nem tartható. Elismeri, hogy az átmenetnek vannak bajai. A központot ő is illi benn óhajtja, de ezt erősebben nem kívánja hangsúlyozni, úgy sem nagyon fontos a kérdés. A protestáns jellegét az eddigi feltételek biztosítják. Ő elfogadja ugyan a Sulyok indítványát, de a záradék elhagyásával. — *Dr. Ferenczy Gyula* kijelenti, hogy az egyházi lapban megjelent közleményt illi tárgyalni nincs helyén. Részletesen indokolja a maga álláspontját. A közgyűlés a vitába, a kérdés tárgyalásába annyira bele-belemélyedt, hogy több, mint egy óra hosszáig foglalkozott a fontos kérdéssel. Végére is Sulyok István az indítványát a záradék elhagyásával módosítván, a közgyűlés abban állapodott meg, hogy megbizsa elnökségét, hogy az államkormányval folytatandó megállapodás rendjén tekintsen el a junktimtól, biztosítsa más felekezeti teológiai fakultás beállításának kizárt voltát s az aula a városban, a kollégium közelében (esetleg a kollégiumban benn) legyen. Az eredményről tegyen a szükséghez képest jelentést az egyházkerületi közgyűléshez. — Megalakított a gyűlés tartamára a szavazatszedőbizottság Balog Ambrus esperes elnökle alatt. Következett a püspöki jelentés felolvasása. Nagy lelki gyönyörűséggel s megérdemelt mélységes csendben és figyelemmel hallgatta végig a Kiss Ferenc főjegyző felolvasásában a közgyűlés a püspöki időszakos jelentést, mely nemcsak a jegyzőkönyvben fog megjelenni, hanem külön lenyomatban az egyházkerület összes presbiterei között szét fog osztatni. Elrendelte az elnökség, hogy a közgyűlés adjon be szavazatát a konventi képviselőkre. A szavazó-cédulák szétosztatták, a minden felfrissítés nélkül reányomatott névsor bekerült az urnába s kijöttek belőle a régi tagok. Nincs kizárva, hogy ehez a kérdéshez alkalmaslag lapunkban még hozzá fogunk szólni...

A konventi megkeresések 6 tétel alatt gépies elintézés nyertek, másnemű eljárást úgy sem igényeltek.

Kiegészítés alá kerültek a különböző bizottságokban megürrült helyek. Majd a két rendbeli lelkész-képességi vizsgálatról szóló jelentés került tárgyalás alá. Ezek a jelentések ezzel az úttal nem a száraz tudomásulvétellel folytak le arról, hogy kik vizsgáltak jelesül s hányan útasítottak javító-vizsgára. Az első lelkész-képességi vizsgálatról szóló jelentés képesében pártoló előterjesztés került fel abban az irányban, hogy a genfi egyetemen tanult egyik jeles ösztöndíjas ifjú emberünknek az ő indokolt kérelmére, engedjék meg, hogy az első vizsgát a december havi javítóvizsgák alkalmával lehessen. A kérelem alapos indoka az volt, hogy a kérelmező ifjú, mint ösztöndíjas egyetemi hallgató, kötelezve volt a genfi egyetemen vizsgákat tenni (kollokvium). Az ezekre való lelkiismeretes készülést lehetlenné tette reá nézve azt, hogy jó készüléttel, a szokásos rendes időben első vizsgára jelentkeztek a múlt szeptember hóban. A bizottság a kérelmet megadhatónak ismeri. *Sass Béla* egyházkerületi tanácsbíró azonban szorgalmas és gondos egybeállításban idézi a vizsgai terminusokat meghatározó rendelkezéseket, amelyek

teljesen kizárják az engedély megadhatását. Több évre visszamenőleg precedens esetekre hivatkozik, azokat az egyházkerületi jegyzőkönyvekből idézi, melynek fogva analog-esetekben az egyházkerület mindenkor a hozott rendelkezésekhez ragaszkodott s a kivételes elbánást célzó kérelmeket mindenkor elútasította. Annál fogva ő a kérelem elútasítását indítványozza; előtte állván a folyamodó ifjúnak a jövő évi szeptember havi vizsgálati határidő. A kérdéshez többet hozzászóltak. Különösen *dr. Ferenczy Gyula* mutatott reá, hogy miután az ő egyházkerületben úgy sincs egységes vizsgálati határidő s Erdély az ilyen célzatú próbálkozás előtt teljesen elzárkózott; miután a kérelmező ifjú éppen csak helyeselhető okból nem ment neki a hazai vizsgának; miután nincs okunk igyekezetéért őt azzal büntetni, hogy egy évet elveszítsen a vizsga leletelének a jövő évi szeptember hóra való kitolásával; elfogadja a bizottság pártoló véleményét. A közgyűlés így határozott. Hasonló kérelem került fel a 2-ik lelkész-képesítő vizsgáról elmaradt ifjú részéről, aki az írásbeli vizsgát sikerrel letette, de igazolt betegsége miatt a szóbeli vizsgára nem állhatott elő. A közgyűlés most már minden felszólalás nélkül helyet adott a kérelemnek, sőt elvileg döntött is a kérdésben, amennyiben hasonló, indokolt esetekben s kényszerhelyzetben a vizsga elfogadását engedélyezhetőnek nyilvánította.

Minden nagyobb amóció nélkül vétetett tudomásul a tanítóképesítő vizsgálatról szóló bizottsági jelentés.

Dr. Kun Béla előadása mellett tárgyalás alá vétetett az egyházkerületi pénzügyi bizottság következő jelentése:

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Az egyházkerületi pénzügyi bizottság elé utalt ügyekről jelentésünket a következőkben van szerencsénk előterjeszteni:

1. Az 1911. évi 341. számú határozat 1. pontja alatt méltóztatott kimondani, hogy boldog emlékü *Kiss Áron* volt püspök síremlékére begyűlendő összeget az egyházkerületi pénztár 2000 (kettőezer) koronáig fogja kiegészíteni. Minthogy erre a célra püspök úr jelentése szerint 1741 kor. 37 fill. gyűlt be hivatalába, az egyházkerületi pénztárnak 258 (kettőszázötvennyolc) korona 63 fillérral kell a síremlék költségéhez hozzájárulni s ennek megfelelőleg ezt az összeget előirányoztuk a jövő évi költségvetésbe a XVIII. csoport terhére.

2. Az országos lelkészi gyámintézetből segélyben nem részesülő özvegy lelkésznék segélyének a folyó évi tavaszi közgyűlés 22. számú határozatának 1. pontja szerint megadása érdekében erre a célra összesen 2600 (kettőezerhatszáz) koronát irányoztunk elő, a IV., VI., XIII. és XV. pénztári csoportok terhére.

3. A hajduböszörményi polgári leányiskola segélyezésére az 1902. évi 205. számú határozattal megállapított 5000 (ötezer) korona egyszermindenkora adandó összeget a VIII. pénztári csoport 1912. évi maradványából javasoljuk kifizettetni. Ellenben ugyanezen iskola fenntartóságának további 10,000 korona segély megszavazása iránti kérelmét fedezet hiányában teljesíthetőnek nem tartjuk, hanem e

helyett azt javasoljuk, méltóztassék a hajduböszörményi polgári leányiskola évi segélyét az eddigi 600 koronáról 1000 (egyezer) koronára emelni az 1913. évi január 1-től kezdve és pedig, minthogy az évi segélyt eddig teljesítő III. pénztári csoport egyéb célokra erősen igénybe van véve, az egész 1000 koronát a VIII. csoport terhére.

4. Az előző közgyűlés 22. számú határozatának 3. pontja alapján javasoljuk, hogy a báró Bánffy Dezső emlékére megszavazott 2000 korona első évi részletét 200 (kettőszáz) koronát méltóztassék az I. pénztári csoport terhére előirányozni.

5. Ugyanazon határozat 4., 5., 6. pontjai szerint a püspöki irodai fogalmazó, irnok és irodaszolga javadalma változás alá esvén, javasoljuk, hogy az így előállott többletet az illetők javadalmát eddig is teljesítő I. csoport terhéül méltóztassék előirányozni.

6. Ugyanazon határozat 8. pontja alatt foglalt meghagyás folytán javasoljuk, hogy az egyházkerületi és kollégiumi tisztviselők korpótlékának felemelése folytán az egyházkerületi pénztárt terhelő évi 450 koronát az I. csoport terhére méltóztassék a költségvetésbe felvenni.

7. Ugyanezen határozat 12. pontja alapján a máramarosszigeti jogakadémia részére megszavazott összeg a XIX. csoport tőkéből kihatandó lévén, jelentjük, hogy e határozatot végrehajtottuk és a költségvetésbe e végből XXXIII. sorszám alatt a Máramarosszigeti jogakadémia segélyalapja címmel új pénztári csoportot vettünk fel. Egyszermind javasoljuk, hogy ezen pénztári csoport kamatosztaléka félévi utólagos részletekben adassék ki a máramarosszigeti jogakadémiának.

8. Ugyanazon határozat 14. pontja szerint a Foncière pesti biztosító társaságtól utólag beszédendő díjjutalékok bekívánása tárgyában az eljárást a pénztári hivatal folyamatba tette.

9. A tavaszi közgyűlés 45. számú határozatában foglalt felhívás alapján tisztelettel jelentjük, hogy a lelkészeknek a belmisszió tanulmányozása érdekében teendő külföldi tanulmányújtát egyházunk belélete szempontjából bármily nagyjelentőségűnek tartjuk is, nem vagyunk abban a helyzetben, hogy ily tanulmányúttak előmozdítását célzó ösztöndíjak létesítésére az egyházkerületi pénztárnak bármily kis mértékben megterhelését javaslatba hozzassuk.

10. Az előző közgyűlés 48. számú határozata a tekintetben kér tőlünk javaslatot, mimódon volna a különböző segélyeknek az egyházkerületi pénztár által gyors szétküldése teljesíthető. Tisztelettel jelentjük, hogy a segélyeknek az egyházkerületi pénztár által szétküldése a lehető legnagyobb gyorsasággal történik s innen minden segélypénz és fizetéskiegészítés az összegeknek ide megérkezése után legfeljebb pár hét alatt rendeltetési helyére jut. Hogy ez összegek nem kellő időben érkeznek meg az egyes egyházakhoz és lelkészi hivatalokhoz, annak oka egyszerűen az, hogy az egyházkerületi pénztárhoz is késve érkeznek az összegek. Nézetünk szerint az egyházkerületi pénztár lelkiismeretes munkát kevesebb idő alatt egyáltalán nem végezhet és ennek folytán töle gyorsabb tovább küldést kívánni nem lehet. Azt a gondolatot pedig, amely a felsőszabolcsi egyházme-

gyének a Főtiszteletű Közgyűléshez terjesztett és nekünk a püspöki hivatalból véleményadásra kiadott javaslatban merül fel, hogy t. i. az egyházkerületi pénztár minden segélypénzt, fizetéskiegészítést stb. azonnal küldjön szét az egyházmegyékhez és a további munkát az egyházmegyei pénztárak teljesítsék, teljesen kivihetetlennek tartjuk, mert az egyházmegyei pénztárak nem rendelkeznek olyan munkaerővel, hogy a szétosztással járó munkát kellőképpen elvégezhessék, továbbá, mert ez a kezelést még bonyolultabbá és nehezebbé tenné, a felelősséget megosztaná s végül, mert az egyházmegyei pénztárak nem állanak olyan állandó és fokozott ellenőrzés alatt, mint az egyházkerületi pénztár, pedig ilyen nagy összegek kezelésénél a kezelés iránti minden bizalom mellett is kívánatos az ellenőrzés szakadatlansága.

11. A 61. számú határozat a népiskolai tőkesegély alapnak az államsegélyből nagyobb mérvű dotálása tekintetében kér tőlünk véleményt. Bizottságunk elsőrendű kötelességének tartaná, hogy amint ezen alap létesítése iránt tett, úgy annak felemelése iránt is tegyen javaslatot, azonban erre most legjobb meggyőződésünk szerint nincs meg a lehetőség.

12. A 236. számú határozat meghagyása folytán javasoljuk, méltóztassék a „Tanítók segélypénztára” részére 10 éven át egyenlő évi részletekben kiszolgáltatandó 1000 (egyezer) korona alapítványt tenni s annak első részletéül 100 (egyszáz) koronát a VIII. pénztári csoport terhére az 1913. évi költségvetésbe felvenni.

13. A 258. számú határozatra nézve javasoljuk, méltóztassék a missziói felügyelő lelkész tiszteletdíjára a kívánt összeget 3200 (háromezerkettőszáz) koronát a költségvetésbe felvenni és pedig az 1913. évre a XIV. csoport terhéül. Minthogy azonban ez a csoport ezt a terhet állandóan megbírni előreláthatóan nem fogja, méltóztassék bizottságunkat utasítani, hogy e szükséglet honnan fedezésére a legközelebbi költségvetés készítése alkalmával tegyünk új javaslatot.

14. A debreceni tanítóképző-intézet tanárainak fizetéskiegészítését egyházkerületünk pénztára viselvén, ez intézet tanári kara azt a kérelmet terjesztette elő, hogy a tanári kar azon tagjainak, akik a gimnáziumi tanárok állami fizetéskiegészítésének mértéke alatt maradnak, megfelelő fizetéskiegészítéséről gondoskodni méltóztassék. Tisztelettel jelentjük, hogy a gimnáziumi tanárok legutóbbi statusrendezése alkalmával mindazok, akik 1895 november 14. óta szolgálatban vannak, az állami VII. fizetési fokozat 3-ik osztályáig, 4800 koronáig nyertek kiegészítést. Ennek megfelelően tanítóképző-intézetünk tanárai közül ketten vannak, akik ilyen kiegészítésre tarthatnak számot, ú. m. Nagy József és Bakoss Tibor, akik közül azonban az előbbire nézve intézkedés szüksége fenn nem forog, mivel ő mint igazgató, különben is ezt a javadalmat élvezi. Bakoss Tibornál azonban évi 800 (nyolcszáz) korona fizetéskiegészítésre van szükség, ami viszont maga után vonja az ő lakáspénzének évi 200 (kettőszáz) koronával emelését. Ecsedi István tanár pedig, aki 1912. évi szeptember 1-én foglalta el hivatalát, ettől az időponttól kezdve évi 200 (kettőszáz) korona kiegszi-

lésre tarthat igényt. Ennek alapján, minthogy a tanítóképző-intézeti rajztanár javadalmát egészben az egyházkerületi pénztár VIII. csoportja viseli, mindezeket a változtatásokat a megjelölt csoport költségvetésében végrehajtottuk s egyszersmind javasoljuk, hogy Bakoss Tibor tanár részére a felemelt fizetést és lakáspénzt 1913 január 1-től, Ecsedi István tanár részére pedig a fizeteskiegészítést 1912 szeptember 1-től kezdve méltóztassék kiutalni.

15. Nagy József tanítóképző-intézeti igazgató azt a kérelmet adta elő, hogy mivel az ő igazgatói javadalma egy összegben 4800 koronában van megállapítva, ez a főiskola pénztárából egy cím alatt adassék ki neki, nem pedig, mint most, három, t. i. fizetés, fizeteskiegészítés és igazgatói pótlék címén. Minthogy azonban a most követelt és az általa kért eljárás közt sem az ő, sem a főiskolai, sem az egyházkerületi pénztár szempontjából különbség nincs, bizottságunk semmi intézkedést sem lát szükségesnek.

16. A debreceni főiskola gazdasági tanácsa a főiskola tisztviselőinek lakáspénzét emelni javasolva, tisztelettel jelentjük, hogy mivel a számvevő lakbérét felerészben az egyházkerületi pénztár viseli, amennyiben a gazdasági tanács javaslatát elfogadni méltóztatik, e címen az I. csoport szükséglete évi 235 (kettőszázharmincöt) koronával emelkedik, amely összeget az I. csoport költségvetésébe fel is vettünk.

17. Ugyancsak a debreceni főiskola gazdasági tanácsa azt a kérelmét terjeszti elő, hogy a bölcsészeti szak pénztáránál mutatkozó fedezet-hiány elosztatására szükséges összeget méltóztassék a XXI. pénztári csoportból az 1913. évre megszavazni, azon okból, mert a mondott hiány jórészen azért állott elő, hogy az egyetemes történeti tanszékre megválasztott tanár azonnal magasabb fizetésbe lépett. Tisztelettel javasoljuk, méltóztassék a debreceni főiskola bölcsészeti pénztára részére az 1913. évre kivételesen és visszatérítés kötelezettsége mellett azt az összeget, amely az egyetemes történeti tanszékre választott tanár fizetésének kiegészítésére szükséges, vagyis 3700 (háromezerhét száz) koronát a XXI. pénztári csoportból ideiglenes segélyül megszavazni.

18. A főiskolának a főiskolai tisztviselők és szolgák nyugdíjintézetébe még fel nem vett tisztviselőit a nyugdíjintézetbe fölvenni kívánván, kérdést intézett az iránt, mily összeggel volna egyházkerületi pénztárunk, mint az érdekelt tisztviselők egyikének, t. i. az ügyésznek fizetését részben viselő pénztár, az ügyész felvétele fejében a nyugdíjintézet javadalmazásához hozzájárulni. Tisztelettel javasoljuk, méltóztassék e tárgyban a következő határozati javaslatunkat elfogadni: Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházkerületi és főiskolai ügyésznek a főiskolai tisztviselők nyugdíjintézetébe felvételét helyeselve, ennek megtörténhetése végett az ügyészi fizetés általa viselt részének arányában a nyugdíjintézet javadalmazásához megfelelő mértékű hozzájárulásnak az egyházkerületi pénztár terhéül elfogadására elvi készségét kijelenti, kötelező határozatot azonban csak akkor hoz, ha e hozzájárulás mértéke tekintetében a gazdasági tanács meghatározott kulcs alapján számszerű javaslatot tesz.

19. Ezzel kapcsolatban jelentjük, hogy a tavaszi közgyűlés 22. számú határozatának 6. pontja folytán a főiskolai gazdasági tanács késznek nyilatkozott Jakucs Sándor püspöki irodai irodaszolgát a főiskolai tisztviselők és szolgák nyugdíjintézetének tagjául felvenni, azonban oly feltétel mellett, ha ő érte a minden tag által fizetett 10% belépési és 2% évenkénti járulékon felül még az egyházkerületi pénztár is fizet évi 200 korona hozzájárulást. Ezt az egyházkerületi pénztár terhére róni kívánt évi hozzájárulást bizottságunk túlmagas összegűnek találván, javasolja, méltóztassék a püspöki irodaszolga felvétele fejében is megfelelő mértékű évi hozzájárulásra az elvi készséget kijelenteni, de a végleges határozatot akkorra halasztani, amikor a gazdasági tanács a hozzájárulás mértéke tekintetében nem önkényesen megállapított, hanem részletes számításokon nyugvó kulcs alapján tesz előterjesztést.

20. A temesvári egyházközség a szokásos segély szükséges voltát jövő évi költségvetésének bemutatásával igazolván, javasoljuk, méltóztassék részére az 1913. évre is az I. és VIII. csoportokból 200—200, összesen 400 korona segélyt adni.

21. Hajdú Zsigmond püspöki titkár családi pótlék adása iránt folyamodott. Minthogy véleményünk szerint az ő kérelmének sorsa a többi egyházkerületi tisztviselők részéről a debreceni főiskolai gazdasági tanács útján előterjesztett hasonló kérelem miként elintézésétől függ, e kérdéssel részletesen nem foglalkozhatunk, csak azt javasoljuk, hogy amennyiben a többi egyházkerületi tisztviselők családi pótlékban részesülnének, méltóztassék a püspöki titkárt is velök teljesen egyenlő módon részesíteni.

22. A genfi egyetemre a debreceni hittanhallgatók közül felvett Horváth Kálmán ösztöndíjának kiegészítésére a III. p. cs. terhére 750 korona felvételét javasoljuk.

23. A szatmárnémeti-i tanítónőkészítő-intézet évi segélyének 2000 koronával felemeléséért folyamodván, tisztelettel javasoljuk, hogy e nagy hivatást betöltő intézet fenmaradását és felvirágoztatását oly módon méltóztassék előmozdítani, hogy méltóztassék részére egy állami fizeteskiegészítéssel ellátandó rendes tanítónői tanszék javadalmának alapjául évi 1600 kor. segélyt a VIII. p. csoport terhére megszavazni azzal a kikötéssel, hogy ezen, az intézet igazgatótanácsának meghallgatásával megállapítandó tanszék betöltésének a joga az egyházkerületi közgyűlésnek tartassék fenn, magától értetődően, hogy e segélyben a tanítónőkészítő-intézet csak addig részesül, amíg mint református felekezeti iskola áll fenn.

24. A nyíregyházi leány-internátusnak évi segélye felemelésére irányuló kérelmét (1000 koronáról 2000 koronára) most is azzal a jelentéssel terjesztjük elő, hogy a különben megérdemelt segélynek fedezetéről nem áll módunkban gondoskodni.

25. A budapesti Bethlen Gábor-kör kérelmét rendes évi segély adása iránt azzal a jelentéssel terjesztjük elő, hogy azt teljesíteni egyházkerületünknek annál kevésbé van módjában, mert előbb feladatunk volna az egyházkerületünk területén fennálló iskolákban levő vagy alakulandó ifjúsági egyesületek anyagi támogatása.

26. özv. Kiss Lajosné kevevári lakos, egyház-

kerületünk pénztárából, mint lelkész özvegye, segélyért folyamodván, jelentjük, hogy ő a szatmári egyházmegye lelkészi gyámpénztárából 300 korona, az egyházkerületi pénztárból évi 100 korona segélyben részesül és mivel az országos lelkészi gyámintézetbe még nem tartozó özvegy lelkésznek gyámdíjának csak 300 koronáig kiegészítésére vagyunk képesek, javára magasabb segélyt megállapítani nem áll módunkban.

27. Jelentjük, hogy a költségvetés készítésénél még a következő nevezetesebb változtatásokat tettük: az I. csoportnak a XIV. csoportból nyert javadalmát 8000 koronával emeltük. A VIII. csoportnak a tankönyvkiadványokból bevételét 60.000 koronában irányoztuk elő, a tankönyvek árának felemelése folytán. Az I. csoport szükségleti részében a napidijakra a tavaszi közgyűlés 22. számú határozatának 11. pontjára tekintettel, az eddigi 16.000 K helyett 20.000 koronát irányoztuk elő. Végül a XXII. csoportnál a VI-ik tanszék javadalmának kiegészítéséül 800 koronát vettünk fel.

Az előadó a pénzügyi bizottság jelentését s a költségvetési javaslat elfogadását ajánlja. Vas Mihály esperes a költségvetéshez kíván szólni. Formális változtatást kíván tenni a XII. csoportnál és a kezelési illetékek elszámolásánál, azonkívül kéri, hogy a költségvetés előlegesen küldessék szét a közgyűlési tagoknak. A XII. csoportot, mint a püspöki javadalom alapját külön kívánta néhány évvel ezelőtt megalkotni egyházkerületünk: annál fogva annak újból az I. csoportba való visszahelyezése céltévesztett eljárás lenne. A kezelési illetékek elszámolása a jelenlegi formában evidensebb. Így a Vas Mihály keltős indítványát a közgyűlés a főgondnok felszólalása után mellőzte, a költségvetés előleges szétküldését azonban elrendelte. Ez aztán azt vonja maga után, hogy a pénzügyi bizottság ülését nem lehet a tanügyi bizottsági s igazgató-tanácsi ülésekkel egy időre hozni össze, mint eddig történt s a külön tartandó korábbi ülésezés csak a költségeket szaporítja. Az eddigi rendtartás mellett a költségvetés megállapításától a közgyűlés idejéig nincs annyi fizikai idő, hogy a költségvetés ki is nyomattassék és kora idejében szét is legyen küldhető a vidékre. Általánvéve az az ilyen természetű felszólalás után a benyomásunk, hogy *aprólékos*, jelentéktelen, kicsinyes kérdésekben való felszólalással céltalan dolog a közgyűlés tanácskozási folyamát megállítani és így zavarni s drága idejét ezáltal vesztegetni.

György Endre gondnok, emlékezteti a közgyűlést, hogy az 1910. évi 15. sz. végzés 6. pontjában a XIX. csoport terhére 1913. éven kezdve építkezési segélyt helyezett kilátásba a máramaroszigeti internátus építési céljára.

A közgyűlés a tételt pótlólag beveszi a költségvetésbe.

A főgondnok indítványára a püspöki javadalom 1000 koronás emelésben részesül, mit pótlólag szintén előíratni rendelt a közgyűlés. — Egyik kicsiny egyház lelkésze elődjének nyugalmazása következtében kénytelen a kongruáját átadni a nyugalmazott lelkésznek s így ő csonka fizetés mellett szolgál évek óta. Ezért némi segélyben való részesedésért folya-

modott. Az esperesi-kar azt javasolja, hogy elvont kongruája erejéig kárpótoltassék a csekélyebb fizetésű lelkészek segélyezésére alkotott XIV. csoport jövedelméből. Mivel azonban a csoport jövedelme már más célokra előre le van kötve: a közgyűlés az esperesi-kar javaslatát nem fogadhatta el.

Biky Károly

1844—1912.

Szép, csendes alkonyon őszi nap lenyugta, melynek verőfénye visszatűz az éjből, szende sugarával, áldó melegével... Biki Károly lelke itt virraszt közöttünk!...

És míg a kegyelet e sorait rovom, léli pihenőnek bár még nincs ideje, künt sűrű pelyhekben hull a hó... hull a hó!... Hamar temetkezik a táj, a természet... Mélázó emlékek rajzanak körültem. Őszi temetések fájó emlékei... Oh, ti jó barátok, éltem tavaszának s perzselő nyarának hű részestársai, őszbe csavarodva, a télnek előtte im egyre hullatok... oh, hogy lehullatok!... Megfáradt lélekkel még én ébren állok hantjaitok felett, mint egy szomorú fűz, vagy egy síri fejfa, hogy a kegyeletnek szószólója legyek, beszéljek rólatok...

...Szende csillagfény volt a Biki Károly élete. Fénylött és ragyogott minden ponpa nélkül. Színes híválkodás, kendőző kérkedés, sallangos cífraság nem férköztek hozzá. Meddő volt a lelke ezektől. De annál bujábban diszló a puritán nemesség egyszerűségében. Keble portékáit, pazarfényű tulajdonait nem tartotta piaci árúknak. Értékesek voltak azok önmagukban is. Kelendősek és kapósak minden céger nélkül. Szívtől — szívhez valók, közvetlen becsüek, vonzó hatásúak. Sajátja ez minden igaz tartalomnak. A küzdés porondján folyt le egész élete. De nem a nagyképu hiúság szánalmas erőlködésével, zsivalygo zakatolásával, hanem a komoly munkásság kimért erejével, csöndes, de biztató alkotásaival. Edzett vonásai ezek voltak a jellemének, szavaiban és eszlekedeteiben, meg az a himzettel, bizalomgerjesztő, nyájas szeretet, mellyel többrendbeli díszes állásának ágas-bogas ügyeit mesterileg vezetni tudta.

Talán több szigort kellett volna tanusítania, — ítélkezhetnek felőle némelyek. Hiába! az ő keze nem állott jól a dorgálásra, inkább a hívogalásra. A galamb-epénél nem igen tudta többre vinni ezen a téren.

Mintaképe volt az igazi lelkipásztornak. Ihletett lelkü igehirdető a katedrán. Az egyszerűség bájaiba öltöztetett imádságai, az áhitat magasztos szárnyalásával, amelyek legtöbbször egy költői lélek eszme- és érzelemvilágába olvadnak át; kicsinyekkel és nagyokat egyaránt lebilincselő templomi és halotti beszédei, melyek a mesterkéletlen mester nemes hatásával ragadják meg a lelkeket, fenkölt szelleméről tesznek bizonyosságot. Nem hiába ültette osztatlan elismerés az esperesi székhé. Ám az örálló éber szemével s féltő gondjával vigyázott és tevékenykedett mindenütt, ahol egyháza, hazája s a társadalom igaz

erdekei forogtak szóban. Kivette részét minden munkából, ahol csak szolgálni, építeni tudott. Nem egy áldásos intézmény létesítése, megszilárdítása fűződik nevéhez. Szóval hozott, alkotott, gyarapított. Hív volt mindhalálig, méltó az életnek ama koronájára! Ha volt valaha ember a világon, aki ajkaira vehette, ő bizonyára jó lélekkel vehette s mondhatta volna el ama régi költőnek, Siliusnak ezen szavait:

„Mecum honor, et laudes, et laeto gloria vultu:
Et decus, et niveis Victoria concolor alis:
Me cinctus lauro perducit ad astra triumphus:
Casta mihi domus, et celso stant colle penates!“

De az ő szerény lelkülete merényletnek tartotta volna ezeket ajkaira venni!

De mindezeknél ékebben beszél életirata, amit csak tömör vonásokban iktathatok ide:

Biki Károly a biharmegyei Tépe községben született az 1844-ik évben, Biki Ferenc és Hegedüs Mária szüleitől, istenes tanító családból. Gimnáziumi és theologiai pályáját Debrecenben végezte, ahol aztán mint kollégiumi esküdtfelügyelő és segédtanár, aztán két évig káplán vala. 1873-ban a szatmármegyei Győrtelekre választották meg lelkésznek, 1874-ben házasságot kötött Bánki Katalin özvegyével; 1896-ban boldogemlékü Szarka Boldizsár után érperes lett s 1899-ben szatmári lelkész. Már győrteleki pásztorodása alatt vezető szerepet vitt nemcsak saját kis gyülekezetében, hanem az egész egyetemes egyházban s a társadalom minden felöllelhető rétegében. Mint a „Közpapok Lapja“-nak főrnkatársa, buzgón munkálkodott a lelkészi kar anyagi helyzetének javításán, ásogatóván kifelé az 1848. XX-at a feledés sírjából. Majd a „Reformátusok Lapja“-t szerkesztette. Az ő agítálására alakult meg 1895-ben a jobb sorsra érdemes „Szatmári Prot. Irodalmi-Kör“. A vármegyei törvényhatóságnak bizottsági tagja, s a szalkai függetlenségi pártnak előbb jegyzője, majd elnöke volt s mint pártvezér, igen nagy tekintélynek örvendett ebben a kerületben. Így történt, hogy egy ízben képviselőnek is fellépettek, amikor Perényi Peter báróval szemben csak az erőszak folytán maradt kisebbségben.

Szatmári lelkészkedését pedig elévülhetetlen érdemek örökítik. A Lorántffy Zsuzsánna-egyesület, a tanítónőképző s a vele kapcsolatos internátus, valamint „a szatmári nőegyesület árvaháza“ maradandó oszlopot emeltek emlékének.

Az általa kezdeményezett és rendezett vallásos estélyek, — kiterjesztve a várostól távolabb fekvő külterületekre is, ahol egy (p'fendő ten p'omnak vetette meg a'ap'át, — szintén apostoli buzgalmról tanúskodnak. Tevékenységével felölelte a gazdasági, ipari és kereskedelmi életet is, bizalmi tisztségeket viselven ezek egyesületeiben. Törvényhatósági tagja volt a városnak stb. De hát ki tudná az ő munkásságának irányát és terrénumát elősorolni? Bizony én nem! ... És a vigyázó szem lecsukódott, karjai megmerevültek. És megp'hent a hű szolga a munka után. Óh, beh édesden p'henhet! ...

Hosszasan vívódó szívének nemes tüze folyó évi október hó 8-án, hajnali 2 órakor vetett véglobbot. Temetésén, október 10-én, verőfényes őszi napon, osztatlan gyásszal kesergett a bánat, lelkészek és

világiak, reformátusok és más vallásúak zsúfolt seregében. Méltó volt rá, hogy az egyházkerület nagynevű püspöke is elkísérje utolsó útjára, az áhítatos szív imádságának ciprus lombjaiból fonván ravatalára koszorút. Lelkésztársa, dr. Kovács István predikált felette II. Kor. I. 12. verse alapján, gyönyörű beszédben jellemezvén a megboldogultat mint lelkészt, mint családapát, mint férjet, megható volt különösen annak az eszményi hitves viszonynak a fejtegetése, mely a megboldogult és özvegye közt utolsó percéig fennállott, mintha csak Tacitust hallottuk volna, midőn ipájának s napájának boldog házassági életét ekképen rajzolja: „Vixerunt mira concordia, per mutuum charitatem, et invicem se ante ponendo!“

A sírnál Kiss Bertalan egyházmegyei főjegyző búcsúzott a megboldogult nevében az egyházmegyétől, ennek gyülekezeteitől, lelkészeitől, a boldogultnak egyházától s ennek tagjaitól, végre a kerületi elnökségtől.

Szónok szemeiben és orcáin csakhamar megjelentek a veszteség miatti őszinte fájdalomnak igaz gyöngyei, miknek láttára mi is lélekben megindulva, bizony nagy részünk sírván-sírtunk.

Te hű s igaz! Aludj csendesen! Lelked itt virraszt közöttünk. Kegyeletünk gyászlobogója takarja hantjaid. Áldó imádság száll üdvsátorod felé... A feltámadásig!... A találkozásig!... Isten veled!
Nagygéc, 1912 november 7.

Szeőke József,
református lelkész.

Beszéd.

A nagykikindai református egyháznak 25 éves fennállása alkalmából 1912. évi november hó 3-án tartott díszgyűlésén tartotta: **Fekete Gyula** lelkész.

Egyházunknak ezen mai nagy jelentőségű ünnepi napján szükségesnek tartottuk ünnepségünk alkotórészei közé egy rövid díszgyűlésnek beillesztését is. Szükségesnek tartottuk ezt részint azért, hogy egyházunk történetének lapjain ily módon is megörökítsük e korszakos szép nap eseményeit, részint pedig azért, hogy itt mondhassa el egyházunk örvendező szelleme a maga mélységes háláját és forró köszönetét mindazoknak, akik minket e szép napon hozzánk lett eljövetelekkel megörvendeztettek és boldoggá tettek. Hogy itt most a kegyeletes megemlékezés szavaival áldozhassunk mindazoknak, akár intézményeknek, testületeknek, akár egyeseknek, akár élőknek, akár megholtaknak; akik az elmúlt 25 év folyamán ezt a mi szeretett egyházunkat áldozataikkal, adományaikkal, szolgálataikkal, munkáikkal, meleg szívükkel, bizonyosságtevő szavukkal nagy céljai felé haladni elősegítették.

Huszonöt év előtt református egyházunk főhatóságai egy nagy megbízatást adtak a Nagyikinda városában megalakult kisdud ref. egyháznak. A megbízás abból állott, hogy hazánkban ezen délvidéki nagy területén szétszórtan élő, a pusztulás és elveszés veszedelmeinek kitétt hitrokonainkat és testvéreinket gyűjtsük össze, tömörítsük ezeket egy élő testté az Isten lelkének életet szülő hatalmával,

az evangélium drágalatos üzenetének hirdetésével és összegyűjtve mindezeket, csatoljuk be őket a mi Urunknak, a Krisztusnak nagy egyetemes élő organizmusába, hogy ezen bekapcsoltatás által a megtartó életnek, a magyar nemzet ideszakadt fiainak a testvéri összeköttetés örömeiben és a meg erősödés boldogító áldásaiban.

Mi ezt a megbízást nagyra, szentnek tartva, elfogadjuk azt, és a legnagyobbat, amit lehetett: teljes egész életünket, erőnket, időnket, nyugalunkat, gondjainkat, — mindent odaadtunk egy negyedszázadon át, hogy e bizalomnak megfeleljünk: hogy szeretett testvéreinkért, drága anyaszentegyházunkért, hazáknért mindent megtegyünk, amit csak Istenünk megtenni engedett, hogy az egyeseknek és a közösségnek is hasznára, javára legyünk. Semmi fáradozástól sem vonogattuk magunkat, csak hogy feltett célunkat elérjük, hogy akaratunk ne legyen hiábavaló.

A megkezdődött munka folyamán sok nagy célt láttunk szemeink előtt, melyekért érdemesnek tartottuk a futást. Röviden megemlítem a főbbeket.

Mindenekelőtt sekra tartottuk azt, hogy ezen az óriási nagy területen felkeressük mindenütt a mi hittestvéreinket. A személyes ismerkedés, érintkezés, érdeklődés nagy jelentősége kétségen felül álló volt előttünk. Sok útat, sok fáradságot végeztünk ezért, de mindig örömmel. 45 községben fordultam meg a missziói területen. 1250 útat tettem, mindenütt összeszedve, gyűjtögetve a lelkeket. Egy anyagyház, egy leányegyház, 6 fiókegyház és sok szárvány-gyülekezet összeszedése lett Istenről megáldott eredménye ezen szolgálatnak. A másik nagy munka volt az evangélium hirdetése. Az ige által való erősítés, hogy itt az emberek alkalmasakká legyenek az életre, a harcra, a küzdelemre, hogy egyházunknak és hazánknek értékes, munkás, szorgalmas, tiszta életű polgárai növekedjenek itt. Összesen 1070 rendes istentiszteletet, nagy számú irasmagyarázatot tartottam 10 különböző községben. Ezeket kívül alkalmas és alkalmatlan időben sok száz esetben szolgáltam a bölcsek mellett, a koporsók mellett, az ifjak konfirmációja, házastársak egybekelése alkalmával. Két iskolát létesítettünk, egyiket Nagykikindán a város áldozatkészségével, másikat Valkányban az állam támogatásával. A nagykikindai iskolánkba fennállása óta járt 1700 tanuló, ebből 900 más vallású és nemzetiségű, 400 református volt. A valkányi iskolánkba 700 gyermek járt, ebből 600 református és 100 más vallású. A két iskola 2000 gyermeket tanított s közülök 1000 református és 1000 idegen nyelvű s vallású. Az állami, községi iskolákban tanuló református gyermekek hitoktatására nagy gondot fordítottunk. Nyolc különböző községben, sokféle jellegű iskolában tanítjuk évenként a református gyermekeket vallásunkra. Ebben segítséggel vannak református vallású állami tanerők is. Évente 180—200 református gyermek nyer így oktatást. Nem hanyagoltuk el, sőt felette sok igyekezettel voltunk az egyház anyagi helyzetének, vagyoni életének biztosítására is. Sikerült e tekintetben örök hálánkra méltólag megnyerni Ő Felségének, a magyar királynak, a magyar kormánynak, egyházi hatóságainknak, Nagykikinda városnak, igen sok más köz-

ségeinknek, egyeseknek, jóttevőknek kegyes támogatását. A jövő fejlődés alapjai biztosítva vannak. A külső fiókegyházak is egyik-másik a sikeres haladás útján vannak. A társadalmi életben is — rajta voltunk, hogy egyházaink jótékony hatást fejtsenek ki. Dicsekedhetünk azzal, hogy a testvéri jóindulatot, az összetartást, a barátságos megértést sikerült eredményre juttatni a sokféle nyelvű és vallású lakosokkal szemben is, akik között nekünk élni kell. Ezekre a célokra néztünk ha ezekben előre haladhattunk is, de nem állítjuk: hogy a célokat már elértük volna. Nem. Sőt nagy erővel igyekeztünk tovább is futni és előre menni mindenben, ami jó és áldásos dolog.

Ezzel a beszámolóval és ezzel az ígérettel állunk most itt Isten előtt, kormányzóink előtt. Nagy vágyunk ígéret földjére beléphettünk. Templomunkat felépíthettük. Istenünk megsegített erre. Örömmel részt venni sokan jöttek el hozzánk. E kedves figyelmet és megtiszteltetést meg nem szűnő hálával fogadjuk. Köszönetet mondunk kiváltképpen is főtiszteletű és méltóságos püspök urunknak, méltóságos gróf egyházkerületi főgondnok úrnak, méltóságos egyházmegyei gondnokunknak, minden mi kedves vendégeinknek, jóakaraóinknak! Az áldások Istene áldja meg, — ez imádságos óhajításunk, — a hozzánk szeretettel hajló lelkeket. Áldja meg az idők végéig szeretett egyházunkat, hogy boldog hazában boldogul éljen, viruljon és sokakra sok áldást árásson!

Szabályrendelet-tervezet

a tiszántúli református egyházkerületben a lelki gondozás teljesítéséről.

1. §. Minden, az egyházi I. t.-c. 10. §. a) pont rendelkezése alá nem eső egyházközség is, köteles parókiális kört szervezni.

2. §. A szervezés iránt a presbiterium a lelkész javaslatára alapján intézkedik.

3. §. Az olyan egyházközségben, mely az egyházi I. t.-c. 10. §. a) pont alá nem esik, melyben azonban a lélekszám a 2000-et meghaladja, minden 3000 lélekszám után külön parókiális kör szervezendő s a parókiális körök a polgári község területi viszonyainak és közigazgatási beosztásának figyelembe vételével úgy állapítandók meg, hogy azokban az egyháztagok száma lehetőleg egyenlő legyen. Az ekként megállapított parókiális körök vezetését és gondozását a lelkész teljesíti s az általa kijelölt teendőkben az egyházközségi tisztviselők és alkalmazottak segítenek.

4. §. A lelkész és parókiális körben lakó egyházi tisztviselők és alkalmazottak, presbiterok, egyházközségi közgyűlési tagok együttesen alkotják a parókiális tanácsot, melybe a lelkész által oly egyháztagok is behívhatók, kik a parókiális kör területén a református keresztyéni és egyházi életben magukat kitüntették.

5. §. A parókiális tanács tagjai kötelesek a lelki gondozás körében a vezető lelkésznek, az ezáltal kijelölt teendőkben, különösen pedig az egyházi I. t.-c. 143. §. B), a), b), c) és d) pontjaiban előírt feladatokban segédkezni s eljárásuk eredményéről jelentést tenni.

6. §. A parókhialis tanácsot a lelkész évnegyedenként egyszer összehívni s ahhoz a parókhialis kör hit- és valláserkölcsei életéről jelentést tenni tartozik.

7. §. Ezen jelentésbe foglalandók:

a) a presbiterium és egyházközségi közgyűlés intézkedései;

b) a parókhialis kör javára tett adományok, alapítványok, hagyományok és azok mikénti felhasználása;

c) a templomlátogatás és úrvacsorával élés főbb mozzanatai;

d) a lelkész által a lelki gondozás körében teljesített eljárás felsorolása s különösen, hogy:

e) a vasárnapi iskolákat kik látogatták;

f) hány vallásos felolvasást tartatott és mily eredménnyel;

g) a református nőegyesület ügyei körül a lelkész és belhivatalnokok minő munkásságot fejlettek ki;

h) a református ifjúsági egyesület ügyei körül a lelkész és belhivatalnokok minő munkásságot fejlettek ki;

i) a református olvasó-egyesület ügyei körül a lelkész, belhivatalnokok és presbiterek minő munkásságot fejlettek ki;

j) az egyházi énekhar működése milyen volt;

k) minő egyházi és vallásos iratok s hány példányban osztattak ki az egyháztagnak között;

l) a lelkésznek az egyes családok meglátogatása közben szerzett tapasztalatai;

m) a lelkész mely házasságra lépni szándékozó egyháztagnakot részesített tanításban;

n) kik mellőzték az egyházi szertartások igénybevételét vagy a gyermekek oktatásáról, vallásos neveléséről és konfirmáltatásáról való gondoskodást s ezekkel szemben a lelkész mily intézkedést tett;

o) az egyházi hirdetést és esketést kik vették igénybe;

p) az egyházi hirdetést és esketést kik mellőzték s ezekkel szemben mily intézkedést tett;

r) kik kötöttek vegyes házasságot;

s) a vegyes házasságot kötők között a gyermekek vallására nézve az 1894. évi XXXII. t.-c. 1. §. alapján mily megegyezés jött létre;

t) kik tértek át más vallásfelekezetekbe s ezeknek megtartása céljából a lelkész minő intézkedést tett;

u) kik tértek át a református vallásra s ezek egyházunkba felvétele körül a lelkész a törvényben előírt kötelességen túl minő eljárást követett (előzetes oktatás, ünnepélyes felvétel stb.);

x) békített-e lelkész vizsgálódó házastársakat és mily eredménnyel;

y) történt-e házastársak között tényleges elválás s az ily házastársak gyermekeinek elhelyezése, oktatása, vallásos neveltetése és konfirmáltatása érdekében a lelkész minő intézkedést tett.

8. §. A parókhialis tanács a vezető lelkész elnöke alatt:

a) tagjai közül jegyzőt, pénztárnokot választ;

b) tanácskozik a lelkész jelentéséről s különösen a lelkész és presbiterek által a lelki gondozás körében teljesített eljárás eredményéről;

c) véleményt ad a presbiterium által e célból hozzáutalt ügyekben;

d) javaslatokat tesz az egyházközséget, vagy a parókhialis kört érdeklő ügyekben a presbiteriumhoz;

e) végrehajtja a presbiterium utasításait;

f) jegyzőkönyveit, — melyekben a lelkész jelentése egész terjedelmében felveendő, — a presbiteriumhoz bemutatja.

9. §. A parókhialis tanács üléseinek vezetésében a lelkészt és helyettesét ugyanazon jogok illetik, mint a presbiterium üléseinek vezetésében az elnök-lelkészt.

10. §. A parókhialis kör javára tett adományokat, alapítványokat és hagyományokat a pénztárnok a lelkész felügyelete s a tanácshoz évenként adandó számadás kötelezettsége mellett kezeli és gyümölcsözteti s azokból az elhagyott szegények, árvák és betegek segélyezésére, egyházi iratok kiosztására vallásos összejövetelek tartásáa a lelkész rögtöni szükség esetén 10 (tíz) koronáig, a tanács pedig a pénztár erejéhez mérten utalványozhat.

11. §. A parókhialis tanács üléseiben a jelenlevők egyhangúlag, vagy szavazattöbbséggel határoznak. Szavazategyenlőség esetén a vezető-lelkész dönt.

12. §. A vezető-lelkészi akadályoztatása esetén a parókhialis tanácsnak a lelkész által megbízott tagja helyettesíti.

13. §. A parókhialis tanács évnegyedenként tartott üléseiről felvett jegyzőkönyvek a presbiterium üléseiben felolvasandók és tárgyalandók.

14. §. Az egyházmegyei látogatás a parókhialis körök hit- és valláserkölcsei és anyagi életének számbavételére is kiterjed s az eredményről az esperes az egyházmegyei közgyűléshez évenként jelentést tesz. Az egyházmegyei közgyűlés a jelentést az I. t.-c. 56. §. e) pont alapján tárgyalja és határozatát az I. t.-c. 67. §. b) pontja alapján tárgyalás végett az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszti.

Indokolás.

Egyházunk vesztesége a gyermekek vallására vonatkozólag kötött megegyezésekből az 1907—1909-iki három évben 599, áttérések folytán pedig 1594 volt (magyar statisztikai évkönyv, új folyam XVII. 42. és 430. lap).

Ugyanezen veszteségek száma az 1910. évben 2165, illetve 358 (Magyar statisztikai évkönyv. Új folyam XVIII. 32. és 416. lap).

A statisztikai havi közlemények adatai szerint a veszteség az említett mindkét címen állandó.

Ezen tények folytán s a veszteségek lehető megelőzése és megszüntetése céljából szükséges a lelki gondozás fokozott teljesítése s ennek intézményszerű biztosítása.

A tervezeinek a lelkész működését irányító rendelkezéseitől, másrészt pedig az egyháztagnak egyházi tevékenységre kiterjedt módon bevonásától várható eredmények és tapasztalatok alapján lehet annak idején további intézkedéseket tenni.

IRODALOM.

A Sigray alapítvány emlékkönyve.

Diszes emlékmű hagyta el a napokban e címen a sajtót. *Bátori Sigray István* egyike volt a nagykörösi református főgimnáziumnál a legelső alapítványtevőknek s míg az előtte tett alapítványok vagy elkallódtak, vagy legalább is beolvadtak az iskola törzsvagyónába: az ő alapítványa már több mint 100 év óta szolgálja a maga elé tűzött kegyes célokat: a tanuló ifjaknak, azután a városi szegényeknek, a superintendenciabeli „elnyomorodott prédikátoroknak és özvegy prédikátornéknak” segélyezését és így mintegy összekötő kapcsot is képez az iskola és a társadalom között. A múlt évben volt 100 esztendeje, hogy a kegyes alapítvány megkezdte működését s a nagykörösi református főgimnázium 1911 szeptember 10-én kegyelettel ünnepelte meg ez évfordulót. Kezdő ének után *Patonay Dezső* lelkészelnök nyitotta meg az ünnepélyt, az évforduló jelentőségére rámutató lendületes beszéddel. Ezután *Jaloviczký Sándor* miniszteri tanácsos, — az alapítványtevő egyik leszármazója, — ismertette Sigray István életét. Utána *dr. Nagy Zsigmond* debreceni főiskolai tanár, — előbb szintén a nagykörösi református főgimnázium tanára, — tartott felolvasást „*Sigray Mihály és a hollandusok magyar ezrede*” címen. Majd *Szalay Gyula*, az intézetnek azóta elhunyt, nagyérdemű igazgatója, akinek kiváló része volt ez emlékünnepe rendezésében, ismertette, mint az alapítvány kezelő-pénztárnoka, annak viszonyait egy évszázadon át. Ezután *Horváth József* tanár szavaltta el magas lendületű alkalmi költeményét s utána *dr. Kökény Dezső* főgondnok zárta be magvas és a jövő céljaira rámutató beszéddel az ünnepélyt. Végül a család széniora, *Bátori Sigray Pál*, budapesti ügyvéd, fejezte ki a család köszönetét s az ünnepély a Hymnusz elénekülésével ért véget. Most Sigray Pál, az alapítványtevőnek jellemében és áldozatkészségben méltó utóda, gondoskodott arról, hogy az ünnepély emléke megörökíttessék s az ott elhangzott beszédeket egy diszes emlékkönyvben összegyűjtve kiadta.

Ez emlékkönyv nemcsak mint a szép ünnepély emléke érdemel figyelmet, hanem a közreadott beszédek, illetve felolvasások között van különösen keltő, amely mint önálló kutatás eredménye, nem csupán alkalmi jelentőségű. Ezek *Jaloviczký Sándor* tanulmánya *Sigray István életéről*, amelyben ő nemcsak a családi levéltár adatait használta fel, hanem Pest megye levéltára s az országos levéltár adatait s a kecskeméti tractus és a dunamelléki egyházkerület jegyzőkönyveit is: hogy így Sigray István, a megyei táblabíró, egyházmegyei codjutor, curátor és superintendencialis assessor életének és korának minél hívebb képét rajzolhassa meg. A másik pedig *dr. Nagy Zsigmond* történeti rajza, amelyben a hollandi hadi archívum eddig nem ismert adatainak felhasználásával mondja el Sigray Mihálynak, István atyjának, kalandos életét, aki mint nagykörösi rector-professor kezdte nyilvános pályafutását, majd a pest megyei fölkelő némes ezred kapitánya, azután királyi lovaszázados, majd a hollandi szolgálatba lépett magyar

huszárezred ezredese s végül a hollandi huszárdandár parancsnoka lett. Az ő életének leírásával együtt ismerteti a hollandi szolgálatba lépett magyar huszárezred ottani sorsát, amiről történetíróink eddig alig tudtak valamit. Már maga e két tanulmány érdemessé teszi az emlékkönyvet minden érdeklődő kiváló figyelmére.

Az emlékkönyvet 4 színes kép díszíti: *Sigray István* és felesége *Nagybócsai Sárközy Éva*, valamint *Sigray Mihály* arcképe és a *Bátori Sigray család* címere. Mint mellékletek, hozzá vannak csatolva Sigray Mihály kinevezési okmányai hadi tisztségeire s végül Sigray Mihálynak a hadi táborozások közt írt s mély és belső vallásosságra valló verses imája, amit *Benkó Imre* fedezett fel egy pár évvel ezelőtt, az Inárcsi Farkas-család levéltárában s aminek versfői szerzője nevét adják.

—ő —e.

KÜLÖNFÉLÉK.

A debreceni egyetem. Amint azt másként várni nem is lehetett, a debreceni egyetem ügye szóba került a lefolyt egyházkerületi közgyűlésen is. Szóba hozta nem kisebb személyiség, mint a kerület főgondnoka, gróf Degenfeld József és szóba hozták utána Sulyok István esperes, dr. Jászi Viktor, dr. Ferenczy Gyula, György Endre máramaros-ugocsi gondnok, Domahidy Elemér főispán és Kovács József debreceni polgármester. Sulyok István a debreceni protestáns egyetem régi barátja és híve több pontból álló indítványt terjesztett a közgyűlés elé, melyben az elnökség közbenjárását kérte arra nézve, hogy 1. az egyetemi aula s a központi egyetemi helyiségek vagy a kollégium közvetlen közelében építtessenek meg, vagy a mostani kollégiumi épületben helyeztessenek el; 2. hogy az egyetemen más theologiai fakultás, mint protestáns, felállítható ne legyen; 3. hogy az egyetem a jövő tanévben már megnyitassék. Volt még indítványának egy negyedik pontja is, mely abban az esetben, ha az elnökség a fenti jogos és a szóbeli megbeszélésekben jórészt már érintett kívánalmaknak érvényt szerezni nem tudna: a debreceni protestáns egyetem felállítását követelte. Ez a pont a tárgyalások folyamán, melyben dr. Jászi Viktor a Debreceni Protestáns Lap felfogása ellen foglalt állást: elejtetett s helyébe az vétetett fel, hogy az egyházkerületi elnökség eljárásáról a közgyűlésnek is beszámoljon. Kinos konsternációt keltettek Kovács József debreceni polgármesternek és a debreceni egyház főgondnokának kijelentései s mindenki helyeselte az elnökség felfogását és egyhangúlag hozzájárult Sulyok István bihari esperes határozati javaslatához, mely a negyedik pont kicse-

rélésével is határozott jele annak, hogy a debreceni egyetem ügye a magyar református egyházi közvéleményt állandóan izgatottságban tartja.

Kiss Ferenc. Az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye esperese, a Kálvineum fáradhatatlan elnöke, szerda óta a debreceni kollégium tanára. Őt választotta meg az egyházkerület és a debreceni egyház egyhangúlag az újonnan felállított VI-ik theologiai tanszékre. Bizonyos megindultsággal adunk hírt e választásról, mely eléggé szokatlan körülmények között esett. Nem valami törekvő ifjú óriást ért a megbízatás és a vitéz szerencse, amint az rendszeren történni szokott; nem is a testvér tanintézetekben sikerrel szolgált jeles erőt választották ki az atyák, mint az már hasonlóképp szokássá lett nálunk (mind ide hozzuk, aki első tehetségnek bizonyul!); hanem az életét egyháznak sikeres szolgálatában eltöltött egyszerű, falusi papot tisztelték meg s hívták el benne. (Az igaz, hogy ez a falusi pap elsőrangú elme, páratlan szónok, tiszta szív és olyan erő, aki már tanuló pályáján sokat ígért, az életben pedig még többet adott!) Ez a körülmény az, ami a Kiss Ferenc megválasztását páratlanná és korszakalkotóvá teszi. A tiszántúli egyházkerület a theologiai tanárok választására nézve új irányt mutat vele s arra hívja fel a többi kerületek figyelmét is, hogy a tudományos készültséget az egyszerű, falusi papokban is megbecsüljük és a theologiai tanárokat lehetőleg a gyakorló-lelkészek sorából válasszák. Csak az, aki maga is lelkészkedett, tudhatja legjobban, milyennek kell lenni a magyar református papnak. És Kiss Ferenc jól tudja. Olyannak, amilyennek ő magát szerette volna, olyannak, aminőnek mi őt ismertük, mint püspökladányi lelkészt, mint esperest, mint a magyar református egyház első papját, a Kálvineum fáradhatatlan elnökét. Ilyen papok kellene nekünk, ilyen papokat fog Debrecen nekünk képezni és kibocsátani. S ime ez az, amiért mi Kiss Ferencet (a mi régi jó atyánkfiát és szeretett süvünket) most megindultan üdvözöljük.

A szatmárhegyi templom. Szatmárhegyen templomot szentelnek, püspököt várnak és nagy ünnepet ülnek. Prédikál a nagybányai lelkész, Soltész Elemér, néhai való jó Soltész János ombódi lelkész fia, a fiatal lelkész nemzedék ez első tehetsége, kit Debrecen tanárnak, Mezőtúr, Szatmár lelkésznek hiában hívtak eddig. Szolgálnak mellette rendre az egyházmegye jeles erői, kipróbált tehetségei: *Szabó József* aranyosmedgyesi lelkész, *Bogdány Lajos* pettyéni lelkész és a többiek. Azután ott lesz Szatmár város és az egyházmegye válogatott közönsége. A közel szomszédok és a távoli érdeklődők. A szatmárhegyiek, az üldözött erdői reformátusok utódai, mindnyájunk

előtt rokonszenvesek. Lélekben velők ünnepelnek a távoli ismerősök is és látják a templom ismételt megújulásában az egyház és a város újabb fejlődésének korszakát is. Amikor az első templom épült, akkor keletkezett a község. Amikor a nagytemplomot megújították, akkor lett igazán helységgé a telep. Most már város, Szatmár elővárosa. Vasútja van és szép fejlődésnek indult. Ezt a korszakot jelképezi a mostani nagy ünnepély, mely a lelkészével együtt érző hívek és presbiterium működésére teszi fel a koronát.

Rosszul gazdálkodott. Ez az oka volna, amint írják a lapok, hogy a hercegprimást a kormány lemondásra kényszerítette. A nagy esztergomi érseki uradalom nem bírta előteremteni a primás eltartására szükséges jövedelmeket. A primási javadalom kezelése se ment a haladottabb nemzetgazdálkodási elvek szerint és a primás nem tudott rangjának megfelelő alapítványokat létesíteni. A család is rúdul kihasználta a helyzetet és mint valami nagy majorátusba cseppent oldalági örökös, pogányul gazdálkodott az érseki birodalomban. Mind lehet. De az meg bizonyos, hogy a kegyes és jámbor bencés Vaszary nem csinált annyi adósságot, mint Strossmeier Diakováron, sem annyi sok garázda atyafiai nem voltak, mint a többi egyházi fejedelmeknek. Sem oly botránys életet nem éltek Esztergomban, (mint az különben nem éppen szokatlant), hogy ezért kellett volna elküldeni. S ha szinte igaz is, hogy nagy *nemzetfentartó* alapítványokat nem tett, (ugyan melyik kath. egyházi fő tett ilyeneket?) mégsem találjuk megokoltnak megbuktatását. Nem különösen a rossz gazdálkodással való előhozakodást. Mert ezt a többiek is így csinálják és mindaddig úgy csinálják, míg a nagy birtokot tőlök el nem veszik s helyette készpénzt nem adnak, mindaddig, amíg a 48. XX. t.-c. alapján nem szekularizálnak. De ahelyett, hogy főpapokat elcsapjanak, az Istenért, hát inkább miért is nem szekularizálnak?

Az ombódi rektor. Hires és nevezetes ember volt a Szamos völgyén, Szatmár vármegyében, de még azontúl is Ujfalussy Miklós. Régi, hatalmas, nemes, valóságos oligárka, akinek remetei kastélya úgy volt berendezve, mint a Jósika Miklós vár uraié. A nagy úr, a konzervatív pártnak híres erőssége, többszörös főispán, nagybányai egyházmegyei gondnok, miért, miért nem? Szabó Albert ombódi tanító ellen gyúlt haragra (nagy 48-as volt Berti bátyja) és csak úgy rövidesen elakarta mozdítani, (Régebben csak úgy kihordatták az ilyen nagy urak a papot meg a tanítót) de nem sikerült. Ellenben megtörtént az, hogy Ujfalussy Miklós krassószörénymegyei mindenható főispán lett s ott különböző visszaélések miatt nyakát szegte. No csak úgy képletesen, mert Tisza Kálmán, ki nem szerette, állásától felmentette. A bukott nagy úr azonnal ott hagyta a délvidéket és haza utazott a szatmári Remetére. Utja 4 lovas hintón Ombodon keresztül vitt el, hol a kovács műhely előtt megállani kényszerült. A fényes fogat felköltötte a falusiak figyelmét s véletlenül oda került Berti bátyja is, ki azon kérdésre, hogy az illető nagy úr ki legyen? ezl válaszolta: „ez a híres Ujfalussy Miklós, aki engem elakart csapni a rektorságból.“ Most midőn a mezőtúri presbiterium és annak elnöki tisztét törvénytelenül

bitorló főgondnoka ellen az egyházkerület elrendelte a fegyelmit, az általok sajtóperrel megtámadott Debreceni Protestáns Lap részéről, ezt a választ mi is elmondhatnánk.

Szülei öröm. Nagy öröme lett a kollégium tudós tanára, a dr. Erdős József házának. Nagyobbik fia, József most tette le szép sikerrel az ügyvédi vizsgát Budapesten, kisebbik fiát, Károlyt e héten választotta meg docensül az egyházkerület. Nagy öröme lesz a kollégium jeles tanára, a dr. Erdős József házának. Maradjon is meg, sőt növekedjék ez öröm, mely a mi örömünk is.

Epül, fejlődik a debreceni kollégium. Két új tanárt választottak a most lefolyt őszi egyházkerületi gyűlésen a debreceni kollégiumba: *Kiss Ferencet*, a református lelkészi kar dícsékvését, a magyar református papot, *U. Szabó Gyulát*, a fiatal, nagy reményű szaktudóst és három másik új tanárt eskettek fel, dr. Pokoly Józsefet, Ozsváth Ödönt és Ecsedi Istvánt, akik már a folyó tanévvel megkezdték működésüket. Az eskütelés nagy ünnepélyességgel szokás szerint az egyházkerületi közgyűlés színe előtt ment végbe s a szertartás megható voltát emelte az a körülmény is, hogy az új tanárok részéről az elnökség üdvözlő szavaira a debreceni főiskolának a testvér erdélyi egyházkerületből visszahozott kedves emlékü, egykori jeles tanulója, most a protestáns egyház és tudományos világ büszkesége, dr. Pokoly József válaszolt. Ez is, de a beszéd is hozzájárult az emelkedett hangulathoz, mellyel az egyházkerületi közgyűlés az eskütelés szertartásában részt vett, az új tanárokat üdvözölte, és úgy nekik, mint a főiskolának szerencsét kívánt. Ezeket a kívánatokat megújítjuk és ismételjük mi is és úgy Pokoly Józsefnek, mint a többieknek szívünk szerint hossz, boldog professzorkodást, az államaternek általok újabb dícsőséget kívánunk.

Pokoly József üdvözlő beszéde. Az egyházkerületi közgyűlés tagjai rendkívül kedvezően fogadták és hallgatták az új tanárok eskütelése után felhangzó üdvözlő beszédet és kifejezték óhajításukat annak lapunkban leendő közéletére nézve is. A Pokoly beszéde feljegyzésünk szerint így hangzik:

„Főtiszteletű és Méltóságos Elnökség! Tisztelt Egyházkerületi Közgyűlés! Most, hogy a tiszántúli egyházkerület méltó büszkeségének és örök dícsőségének, a debreceni főiskolának szolgálatára ünnepélyes esküvel elköteleztük magunkat, most nyílik nekünk alkalom arra, hogy a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés színe előtt, szemtől-szemben, kifejezést adjunk annak a hálának és köszönetnek, mely lelkünket, a bennünket ért kitüntető bizalomért s megtisztelésért a főtiszteletű egyházkerülettel szemben áthatja. Méltóztassék megengedni, hogy ezt az alkalmat felhasználva, biztosítsuk a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlést afelől, s színe előtt fogadást tegyünk arra nézve, hogy mi ennek az alma maternek, az egyházkerületnek, a református egyházunknak és

magyar hazánknak szolgálatában tanári kötelességeinket nemcsak az imént elhangzott szent fogadalom szavai szerint minden erőnk és tehetségünkhöz képest, de egyszersmind abban az irányban is kívánjuk teljesíteni, amelyet ez az egyházkerület ettől a főiskolától az evangéliumi, komoly s józan vallásosság, a tudományos felvilágosultság, a társadalmi és politikai liberáliszmus és a nemzeti szellem ápolása körül mindenha megvárt és amelyet ez a főiskola, immár negyedszáz évvel keresztül, minden megszakítás nélkül, állandóan s rendíthetetlenül követett is. A mi csekély erőnk, szerény tehetségünk, valamint erőnket és tehetségünket messze túlszárnyaló odaadó, lelkes buzgóságunk egy-egy kavics, egy-egy tégladarab óhajt lenni annak a hatalmas várnégyszögnek épületében, amelyet az evangéliumi hit s a magyar közművelődés oltalmára, fejlesztésére, ápolására a tiszántúli egyházkerület, a debreceni református egyház és Debrecen sz. kir. városa az emberi lélek legdrágább kincseinek összeadása, felhalmozása, a legfelségesebb „közadakozás“ útján, hosszú századok alatt létesített és fentart. Midőn hálánknak és köszönetünknek ismételtelen kifejezést adunk, egyszersmind bátorodunk kérni a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlést, hogy nemes törekvéseinkben bennünket jóindulatával, bizalmával, erkölcsi támogatásával segíteni méltóztassék.“ (Éljen!)

Református segélyegyleti segélyek. A református segélyegylet pénztárából a következő segélyeket szavazta meg a közgyűlés: I. Alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegyéből: Nyiracsád, Tiszánagyfalu, Nyirábrány 100—100 kor. egyenként. II. Békésbányai egyházmegye: Dunaszentilona, Lugos 100—100 kor., Pancsova 186 kor., Püspökelle, Resica 100—100 kor., Temesvár 200 kor. III. Beregi egyházmegye: Balazvér, Beregsurány, Macsola, Mezőgecse, Munkács, Szolyva, Tizzaszalka 100—100 kor., Bilke 200 kor. IV. Bihari egyházmegye: Fugyivásárhely 200 kor., Nagykakucs, Nagyszántó, Pelbárhida, Pusztajlak, Rév, Váradless 100—100 kor. V. Debreceni egyházmegye: Alsó-felsőjózsa 150 kor. VI. Érmelléki egyházmegye: Érköbökút 124 kor., Kóly 100 kor., Monuspetri 100 kor., Szentjób 100 kor., Vedresábrány 100 kor. VII. Felsőszabolcsi egyházmegye: Mezőladány, Nyirlövő, Nyirsass, Révaranyos, Székely 100—100 kor. VIII. Hevesnagyunsági egyházmegye: Rákóczipfalva, Tiszainoka 100—100 kor. IX. Középszabolcsi egyházmegye: Geszteréd, Kállósemjén, Nyirkércs, Oros, Sényő 100—100 korona. X. Máramaros-ugocsi egyházmegye: Dolha, Királyháza, Kisbábony, Nagytarna, Nevetlenfalu, Tamásváralfa, Tiszapéterfalva, Tiszaújhely 100—100 kor. XI. Nagybányai egyházmegye: Alsófernezely, Józsefháza, Kakszentmárton, Kisdobos, Méhtelek, Tisztaberek 100—100 kor. XII. Nagykárolyi egyházmegye: Csomaköz, Jármí, Kismajtény, Krasznaszentmiklós, Mérk, Nyirparasznya 100—100 kor. XIII. Nagyszalontai egyházmegye: Belényes 100 K,

Vaskóh 100 kor., Csermő 100 kor., Kisházaszéplak 100 kor., Magyarcséke 100 kor., Magyarremete 100 kor., Pankota 100 kor., Radnalippa 100 kor., Szinte 150 kor. XIV. Szatmári egyházmegye: Darnó 100 kor., Géberjén 100 kor., Mánd 100 kor., Nemesborzova 150 kor., Sonkád 100 kor., Szamosdara 100 kor., Ura 100 korona. Nem voltak figyelembe vehetők: Bulcsu, Halábor, Érábrány, Anarcs, Ujkenéz, Piricse, Halmi, Tekeháza, Sz.-Krassó, Bere, Csengerújfalu, Jánk, Szamosangyalos, Túrricse. — Az egyházmegyei pénztárnokhoz küldendők be a (bélyegtelen) nyugták, ahonnan a *teljesen* begyűlt nyugták kifizetés végett az egyházkerületi pénztári hivatalhoz lesznek beterjesztendők.

Kivilágított sírok címen e lap 47-ik számában közölt hírecske *helyesbítésre* szorul. Való, igaz ugyanis, hogy a halottak napját követő vasárnapon — reformációi ünnepet tartva — egyházi beszédemben szóvá tettem a sírok kivilágítását is, mivel ez a nálunk szokatlan újdonság, — épen a református állami tanítónk példájára tekintettel — tetszetősnek, utánzásra méltónak, szóval következményekre is számíthatónak mutatkozott. De csak *rövid általánosságban* és nagyon is kiméletes tartózkodással emlékeztem meg róla. Tehát az *nem igaz*, hogy bármiként is személyeskedő, bántó, ítélkező, kiprédikáló olyan modorban beszéltem volna, ahogy azt némely lap eladásra kapós meghájasítással szelnek röpítette. Ez az egész méltatlan és karakteretlen hajsza a tanítónk irántam táplált, lihegő bosszújának a következménye, aki, — állami mivoltában megtagadván magában az egyháziasságot, az ekklezsia megcsúfolásával — emiatti kellemetlenségeiért, más hasonló jellegű kísérletek meghiusulta után, ezzel a nagyon is ravalló cégeskedéssel próbálkozott kamatostól visszafizetni a papnak. Bocsásson meg neki a jó Isten, mert nem tudja, mit cselekszik! Nagykolcs, 1912 november hó 20. *Sárközi Lajos*, református lelkész.

Zsinat előtt. A heves-nagykunsági református tanító-egylet központi bizottsága folyó hó 16-án. Kisújszálláson tartott gyűlésében foglalkozott az egyházi törvények módosítása és pótlása ügyével is. E tárgy egyik előadója *Zeke Dániel* törökszentmiklósi tanító volt, ki javaslatát a következő 10 pontba foglalva terjesztette elő, melyet nevezett gyűlés felterjesztés végett elfogadott. 1. A tanító, ha az egyházközségből 8 napnál kevesebb időre távozik el, az iskolaszéki elnöknel tartozik azt *bejelenteni*. Engedélyt kérnie azonban csak akkor kell, ha nyolc napnál hosszabb időre akar távozni. Az engedély az iskolaszéktől kérendő. 2. A tanító-presbitereket az illető helyi tanítótestületek válasszák, *éppen* úgy, mint a tanító-iskolaszéki tagokat. 3. Az egyházmegyei tanító-képviselőket az illető egyházmegyei tanító-egyesületek válasszák, úgyszintén az egyházmegyei tanügyi bizottsági tanító-képviselőket is. 4. Az egyházkerületre mindegyik egyházmegyei tanító-egylet egy-egy tanító-képviselőt küldjön. Az egyházkerületi népiszkolai tanügyi bizottság egyharmad részben tanítókból álljon, kiket az egyházmegyei tanító-egyesületek

válasszanak. 5. Mindegyik egyházkerület tanítósa az egyházmegyei tanítóegyesületek szavazatai alapján, a konventre egy-egy tanítót válasszon. 6. A tanítók az egyházi bíróságokban, minden fokon, midőn tanítók ügye (akár közigazgatási, akár fegyelmi ügye) tárgyalatik, egyharmad arányban foglaljanak helyet, a fenti választási módok szerint. 7. Zsinatra a tanítók számarányához képest (az erdélyi kerületből 1, a tiszántúli kerületből 6, a dunamelléki, dunántúli és tiszáninneni kerületből 2—2), összesen 13 (tizenhárom) tanító választassék az Országos Református Tanító-egyesület által. 8. Amely esetekben az Egyházi Törvények az önálló énekvezérekre nézve kifejezetten, külön nem intézkednek, mindazon esetekben a tanítókra vonatkozó egyházi törvények, rendeletek és határozatok az önálló énekvezérekre is tartozzanak (pl. lakásviszony, helyettesítés, özvegyi kegyeleti idő stb.). 9. A tanítói lakás szobáinak méretei számokban preciziroztassanak, így: A tanítói lakás három szobából áll: két szoba mérete egyenként legalább ez: $6 \times 6 \times 3.5$ m.; egy szoba mérete legalább ez: $3 \times 6 \times 3.5$ m. 10. Lelkészek, tanárok, tanítók, énekvezérek semminemű egyházi adót ne fizessenek.

Biblia árusokra van szükség. A skót nemzeti biblia-társulatnál egynéhány kolportőri állás van üresedésben. Nevezett társulat tisztelettel kéri a nagytiszteletű lelkész urat, hogy legyenek szívesek alkalmas fiatal egyének figyelmét erre felhívni. — Pályázni akarók küldjenek azonnal kérelmet Webster James skót református lelkészhez (Budapest, VI., Vörösmarty-utca 49. sz.), melyben a következőket tüntessék fel: Hány éves? Családi állapota? Illetősége? Mely felekezethez tartozik? Mely nyelveket beszél? Mi indítja a kolportőri foglalkozásra? ;

A nagyikindai egyház jubileumához. A nagyikindai templomszentelés és jubileum után egy érdekelt fájdalommal írta nekem, hogy ott az egyháztanács ülésén az állítatott, hogy a nagyikindai egyház alapítási eszméje az egyházi felsőbb hatóságtól indult ki és az én és Vargha Nagy István elnöklete alatt közel 2 évig működött presbiterium alapozó munkájáról egy szó sem esett; s miután én felszólítottam, hogy hivatkozott egyházhatósági rendeletet felvilágosításul közöljem: kijelentem, hogy ilyen egyházi felsőbb hatósági rendelet nincs. Az azonban igazság, hogy a nagyikindai egyház megalakítását én, Vargha Nagy István, Erődi és Domokos tanárok, Koos István és Dus ügyvédek kezdtük *saját iniciatívánkra* 1885. év őszén és folytattuk e munkát együttes lelkesedéssel mindaddig, míg 1887 szeptember 24-én Szabó János esperes által — a nagyikindai egyház utólagos belenyugvása mellett — oda nem küldött lelkész nem vette át az egyház vezetését tőlünk. Ezen idő előtt azonban ott nagy és nevezetes munkák végeztek. Összeírtuk, részben Tallián Béla akkori alispánnal összeírtattuk a nagyikindai és Torontál felső részében lakó reformátusokat. Egyháztanácsai üléseket és isteniszteleteket tartottunk és a misszió-egyház szabályzatát megkésztettük. Lelkészi díjlevelet megállapítottuk és a híveknek egyházadózási viszonyát rendeztük, mint ezt a békésbányai református egyházmegye 1886. 54. sz., 1887. 45. számú és 1888. 50. számú jegyzőkönyvei

is mutatják, sőt lelkeszt is választottunk a misszió-bizottsággal együtt *Kovács János* személyében. E munkában, tagadhatatlan, hogy nagy rész jutott nekem, de nagy rész jutott a fent nevezett urakból álló presbiteriumnak és különösen Vargha Nagy István, akkor nagykikindai törvényszéki bíró és most pécsi táblabíró úrnak, ki igazán ároni nagy tudással, lelkesedéssel állott mellettem és az ügyek élén és míg háza, családja állandó vendégszerető, kedves ház és család volt számomra ott működésem egész ideje alatt; addig más részről nagy befolyásával mindent megírt, hogy a lelkesedés ott levő híveinkben fokoztassék, az egyházmegye pedig minden erejét, vagy legalább is annak nagy részét a nagykikindai református egyház megszilárdítására fordítsa. Az egyház 25 éves jubileumán jónak látom megemlékezni erről és elismeréssel adózni különösen Vargha Nagy István pécsi táblabíró úrnak, mint a nagykikindai református egyháznak alapozást végző egyháztanácsa főgondnokának. Adjon Isten hozzá hasonló buzgó, sok tagot, főgondnokot egyházunknak. *Szalay József*, nagybecskereki lelkész.

Új orgona. A mezőtelegdi református egyház az 1909. évi tűzvész alkalmával leégett, Ország Antal-féle orgonája helyett készített új orgonáját október hó 27-én avatta fel szép ünnepség keretén belül Telegdi József országgyűlési képviselő, főgondnok és zsúfolt templomi közönség jelenlétében. A 10 fő- és 6 mellékvaltozattal bíró, cső-pneumatikus, elől-játszós, gyönyörű gót stílusú orgona pompás összhangban van a mezőtelegdi egyház Árpád-kori, híres, nevezetes freskós templomával. Változatainak különösen sikerült voltáról úgy az átvételnél szereplő szakértő, mint maga a gyülekezet, élén főgondnokunkkal, a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott. A kiválóan sikerült orgonát *Ország Antal*, jeles nagyváradai orgonaépítész mérsékelt áron: 4000 koronáért készíté, hogy ezzel is kifejezést adjon sokat sújtott egyházunk iránt táplált humánus érzésének. Mezőtelegdi, 1912 november 17. *Gyenge János*, református lelkész.

Reversalis statisztika. A m. kir. központi statisztikai hivatal havi közleményei szerint a gyermekek vallására vonatkozó megjegyzéseknél (levonva a nyereség-vesztéséget) folyó évi július havában az evangélikus egyház vesztesége: 38, a református egyház vesztesége: 1; augusztus havában az evangélikus egyház vesztesége: 22, a református egyház vesztesége: 11; szeptember havában az evangélikus egyház vesztesége: 34, a református egyház vesztesége: 23. Kassa. *Fomola István*, ev. lelkész.

Meghívó. A nagykárolyi református egyházmegye által a magyar református lelkészárvaik otthona javára Nagykarolyban, 1912. évi december hó első napján a városi színházban rendezendő *Kálvineum-estélyre*. Az ünnepség sorrendje: Előzőleg, délelőtt fél 10 órakor istenítisztelet a református templomban. Predikál: Jánosi Zoltán debreceni református lelkész. — Templomi perselypénz a Kálvineum javára. A városi színházban este 8 órakor kezdődő hangverseny műsora: 1. Városi dalárda. 2. Szavalat: Luby Magda. 3. Hegedű-zongora: dr. Domokos Andor—Bendiner Nándor. 4. Ünnepi beszéd: dr. Baltazar Dezső püspök. 5. Dal, zongora kísérettel: Boer Sárka—Boer Endre.

6. Szavalat: Kozma Zsigmond. 7. Zongora: Bendiner Nándor. 8. Dal: Jánossy Antal. 9. Záróbeszéd: Kiss Ferenc. 10. Városi dalárda. — Védnökök: özv. gróf Károlyi Irtvánné, Boer Endréné, dr. Böszörményi Emil, Csaba Adorjáné, Csaba Adorján, Debreczeni Istvánné, Debreczeni István, Domahidy Elemérné báróné, Domahidy Elemér, dr. Falussy Árpádné, dr. Falussy Árpád, Helmecey Józsefné, Ilosvay Aladárné, Ilosvay Aladár, Izsák elemérné grófné, Jarmy Andrásné, Jékely Sándorné, özv. Kende Béláné, Kölesey Gáborné, László Elemérné grófné, Péchy Istvánné, Péchy István, Péchy Lászlóné, Péchy László, Péchy Margit, dr. Schönppflug Béláné, özv. Serly Gusztávné, Szegedy Antalné, özv. Ujfalussy Sándorné báróné, Ujfalussy Miklósné. Diszelnökök: dr. Baltazar Dezső, Domahidy István. Rendezőbizottság: elnökök: Bányay Endre, Berey József, Deme Kálmán, Havas Gyula, Kacsó Károly, Kincses István, Király István, Korány János, Néma Gusztáv, Szepesi Károly dr. Tukacs Lajos, Uray József. Pénztárnokok: Asztalos Kálmán, Rác Elek, Ellenőr: Fóris Lajos.

Zeneirodalmi ujdonság. A magyar nótának mindnyájunk előtt előnyösen ismert kiváló művelője Bathó János főiskolai ének- és zenetanár. Magyar nótái 1912 december hó 12-én „Bathó-nóták” címen meg fognak jelenni. Ezen zeneirodalmi eseményhez alig kell kommentár, hiszen a szerző egyes szívhez szóló magyar nótái már is élnek a sárospataki főiskolai ifjúság ajakán. Csak Kacsóh Pongrác dr.-nak, a „János vitéz” országos híri szerzőjének, előszavát iktatjuk ide: Előszó-féle. Más ember könyvéhez előszót írni — érzem — kissé félszeg dolog. Nem is vállalkoznék rá, ha nem az én kedves Bathó János barátom szép nótáiról volna szó. Ezeket a dalokat abból a nekem igen kedves alkalomból ismertem meg, hogy 1911 nyarán a közoktatási magas kormányrendeletéből Sárospatakra mentem, mint érettségi kormányképviselő. A vizsgák befejeztével az utolsó estén a „küldöttségi szállást” átölelő rózsás kert illatán keresztül jutottak el ezek a nóták először a fülembe. De mindjárt megtalálták az utat a szívemhez is és mikor a kedves pataki tanár-kollegák kéresemre újra, meg újra elénekelték azokat, éreztem, hogy sem a szerzőt, sem a dalolókat, sem a dalokat többé elfelejteni nem fogom. Ez a kis „előszó-féle” legyen bizonyossága annak a lelki kapocsnak, mely engem a pataki kollégiumhoz fűz és annak a szimpátiának, amelyet Bathó János nemes törekvése és szép nótái, mint minden magyar muzsikustól — tőlem is megérdemelnek. Budapest, 1912 május 1... A nótáskönyv tartalma a következő: 1. Kesereg a holló... 2. Cinka Panna... 3. Édes anyám... 4. Nem hiszed te... 5. Ne jöjj ki a temetőbe. 6. Láttam én már... 7. Kidobolták... 8. A lovamra arany patkót... 9. Alkonyatban csendesen... 10. Búza- virág az én legszebb... 11. Sirjon, sirjon az a nótá... 12. Beteg vagyok... 13. Megdagadt a bágyi patak... 14. Barna kis lány... 15. Ha kimegyek... 16. Megzendült a tárogató... 17. Aradi nagy temetőben... 18. Kossuth apánk... A szép kiállítású, címlappal és bekötési táblával ellátott daloskönyvecske ára: 2 korona. Gyűjtőknek 10 példány után egy tiszteletpéldány jár.

Pályázat.

A felsőjózsi református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett tanítónői állomására.

I. Javadalom : 1000, azaz Egyezer korona, természetbeni lakás, kertilletményel.

II. Kötelesség : I—VI. leányosztálynak a tiszántúli református egyházkerületi tanterv szerinti tanítása.

Pályázati határidő december 7. Állás választás után azonnal elfoglalandó.

Felsőjózsián, 1912 november 20.

Karla Ödön,
ref. lelkész.

7154—1912. szám.

Pályázat

A békésbányai ref. egyházmegyében fekvő szentesi ref. egyház felsőparti ref. lelkészi állásra pályázat hirdettek.

Javadalom : 1. Készpénz az egyház pénztárából 1860 korona, havi előzetes részletekben.

2. Egy régi telek lelkészi javadalmi föld az összes hozzátartozó s a lelkész által eddig élvezett járandóságokkal. E föld adóját a lelkész fizeti. Amennyiben e föld, vagy valamely része eladatik, vagy kisajátítatik, az eladási ár takarékpénztárba helyeztetik s annak kamatai a lelkészt illetik.

3. Tisztességes lakás a felsőparti lelkészlakon.

4. Stola : a gondozása alá eső kör híveinél végzett szertartások után azon kikötéssel, hogy a templomban és a lelkészlakon a hivatalos órák alatt végzett keresztelésekért, valamint a templomban a rendes köznapi istentiszteletek után közvetlenül végzett esketésekkért díj nem szedhető.

5. Vendéglátásért egyházi hivatalos látogatás alkalmával 40 korona.

Kötelesség : Egy általa fizetett és rendelkezése alatt álló segédlelkészt tartani és annak segítségével végezni

1. Az összes istentiszteleti és szertartási cselekményeket a felsőparti templomnál ;

2. a templomhoz tartozó körzetben lakó hívek teljes lelkigondozását és minden szertartással ellátását ;

3. a II. azaz felsőparti parókhális kör vezetését ;

4. az anyakönyvek vezetését a saját területén végzett egyházi szertartásokról.

Az állás 1913 május 1-én elfoglalandó.

A pályázati kérvények a lelkészi oklevéllel s a pályázati hirdetés közlése után kelt s esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvánnyal felszerelve f. 1912. év december hó 16-ik napjáig Dombi Lajos espereshez Gyulára küldendők.

Debrecen, 1912 november hó 22.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

7142—1912.

Pályázat

A szatmári egyházmegyébe kebeleztetett szatmári egyházközségnek halálozás folytán megüresedett egyik, a Rákóczi-u. 4. számú lelkészlakhoz kötött lelkészi állására pályázat hirdettek.

Javadalma a természeti lakáson és kerten kívül : 1. 1200 korona készpénz a város pénztárából, melynek megadása a város törvényhatósági bizottságának külön engedélyezésétől függ ; 3. 40 kat. hold 1178 □-öl föld, melynek adóját és ártéri költségét a város fizeti ; 4. 81½ köbméter I. rendű tűzifa a város erdejéből ; 5. a stola fele.

A megválasztandó lelkész 1913 május 1-én tartozik elfoglalni állását. Ugyanakkor a javadalom élvezetébe lép. A megválasztandó lelkész tartozik elődje özvegyének 200 koronát kertváltság fejében fizetni.

A pályázati kérvényt az E. T. II. t.-c. 16. §-ának utolsó bekezdésében kívánt melléletekkel f. évi december hó 15 (tizenöt) napjáig Kiss Bertalan espereshez küldendők Szamoskérre (Szatmárm., u. p. Tunyog).

Debrecen, 1912 november hó 20.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

• AZ • ELSŐ •
 ÉS • EGYEDÜLI • MAGYAR • NAGY • KÉZIATLASZ
 A • KARÁCSONYI • KÖNYVPIAC • SZENZÁCIÓJA

A • MAGYAR • FÖLDRAJZI • INTÉZET

VILÁGATLASZA

SZERKESZTIK • GRÓF • TELEKI • PÁL • DR
 • ÉS • KOGUTOWICZ • KÁROLY • DR •

ÁRA 42 KORONA

Díszes félbőrben 50 korona.
 16 havi füzetben részletre is
 megszerezhető. Előfizetőket
 gyűjtőknek nagy kedvezmény.
 Tartalma 95 főtérkép. 190 mel-
 léktérkép, névmutató 130.000
 helynévvel. 120 old. szöveges
 rész. Lapnagyság 46 × 58 cm.

LEGSZEBB KARÁCSONYI
 AJÁNDÉK

PROSPEKTUST, GYŰJTŐIVET, MINTAFÜZETET (4 TÉR-
 KÉP 2 K) KÜLD MINDEN KÖNYVKERESK. ÉS A KIADÓ
 A • MAGYAR • FÖLDRAJZI • INTÉZET
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, BUDAPEST, V., RUDOLF-TÉR